

Nr 497.

Av herrar **Hagberg** i Luleå och **Brädefors**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 209, med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m.*

Kravet på en arbetslöshetsförsäkring, som ger arbetarna försörjning under deras arbetslöshet, omfattas av hela den svenska arbetarklassen. Löftena om en ny arbetslöshetspolitik, bland annat en arbetslöshetsförsäkring, var säkerligen en av de viktigaste orsakerna till att de båda partierna under arbetarpartiets valkartell plus det kommunistiska partiet i valet samlade majoriteten av väljarna.

Regeringens s. k. arbetslöshetsförsäkringsförslag är emellertid ett slag i ansiktet på dessa väljarmassor och ett hån mot de arbetslösa. Under en tidpunkt, då massarbetslösheten har en fruktansvärdare omfattning än någonsin förut i den svenska kapitalismens historia, lägger regeringen fram ett arbetslöshetsförsäkringsförslag som helt utesluter de väldiga massor, som för närvarande äro arbetslösa. Om förslaget kan genomföras i det tempo som beräkningarna i propositionen förutsätter — 1938 skall försäkringen omfatta omkring 700,000 arbetare — så skall enligt socialministerns beräkningar *endast hälften* av de försäkrade arbetslösa understödjas med daghjälp, som de arbetslösa själva har inbetalat mer än hälften av. Kostnadsberäkningarna i propositionen visar nämligen att arbetarna, om försäkringen omfattar 700,000 försäkrade, kommer att få betala kostnaderna för daghjälp med 17.7 miljoner och staten med 15.5 miljoner kronor. Kapitalisterna, som bär ansvaret för den massarbetslöshet deras profitjakt skapar, klarar sig med 3.6 miljoner kronor. Det är på kapitalisternas profit och förmögenheter bördorna för en arbetslöshetsförsäkring skall läggas.

Om arbetslöshetsprocenten blir större än beräknat, kan staten skydda sig för ökade utgifter enär det i lagen om kassorna införts en bestämmelse (§ 24), som innebär att vid stegring av arbetslösheten kan på order av den statliga tillsynsmyndigheten daghjälp *sänkas och understödstiden minskas*. Någon gräns nedåt för dessa minskningar har inte fastställts. Understödstiden på 120 dagar är ju dessutom maximum. § 23 i lagförslaget stadgar bland annat följande:

»Ej må den tid, för vilken daghjälp... längst må utgå i annat fall än som förmäles i § 24, första stycket, utgöra mindre än 90 dagar.»

Understödstiden kan alltså fastställas även endast till 90 dagar i kassornas stadgar. Om sedan på grund av ökad arbetslöshet den statliga tillsynsmyndigheten beslutat att sätta § 24 i kraft kan ju understödstiden och daghjälp *sänkas* hur mycket som helst. Det föreskrives ock-

så i en paragraf i lagen att 2 kronor är den minsta daghjälp som skall betelas och 1 krona för en del kvinnliga försäkringstagare, men även dessa små daghjälpssummor kan sänkas om bestämmelserna i § 24 sättes i kraft.

Regeringen har försökt försköna försäkringen i arbetarnas ögon genom att särskilt peka på bestämmelsen att statsbidraget skall utgå med större belopp till kassor, som omfattar lågt avlönade arbetare och är svaga ekonomiskt. Visserligen är statsbidraget i procent av den av kassorna bestämda daghjälpen större för 2 kronors daghjälp än 6 kronors daghjälp (efter 21 dagars understöd 75 procent för 2 kronors daghjälp och 40 procent för 6 kronors daghjälp), men det verkliga resultatet blir dock att kassan med den högre daghjälpen får det högre statsbidraget. Efter 21 dagars daghjälp blir statsbidraget för 2 kronors daghjälp 31 kronor 50 öre, men för 6 kronors daghjälp 50 kronor 40 öre, 3 kronors daghjälp 38 kronor 70 öre i statsbidrag, för 4 kronor 44 kronor och 5 kronor 47 kronor 80 öre, allt för 21 dagar. Dessutom tillkommer att statsbidraget utbetalas i efterskott och beräknas statsbidraget procentuellt för vad kassan utbetalat i daghjälp. Ju fattigare kassan är och ju mindre daghjälp den kan betala ju mindre statsbidrag får den. Kan den inte betala något alls får den inget statsbidrag. Staten kommer inte alls att ingripa för att täcka underskott i kassorna. I propositionen sidan 74 förklarar socialministern:

»Likaledes måste det understrykas, att staten icke ikläder sig någon som helst skyldighet att täcka eventuellt underskott i kassorna. Vid större påfrestningar har kassorna på angivet sätt begränsat sin verksamhet, varjämte särskild uttaxering å medlemmarna bör ske, om så erfordras.»

Alltså en »arbetslöshetsförsäkring», som blir illusorisk vid ökad arbetslöshet eller i bästa fall måste klara sina understöd genom ökade avgifter av medlemmarna!

Påståendet att de erkända kassorna kommer att hjälpa även de lägst avlönade arbetargrupperna såsom t. ex. skogs- och lantarbetarna är säkerligen oriktigt. I den mån det kan förverkligas blir det i så ringa omfattning att det inte kommer att ha någon egentlig betydelse. T. o. m. socialministern erkänner — sid. 77 i propositionen — att på sina håll svårigheter kunna uppstå då det gäller att av medlemmarna upptaga avgifter eller på annat sätt erhålla tillgångar för erforderlig fondbildning.

För att sätta igång en arbetslöshetskassas understödsverksamhet kräves nämligen en fond. I lagförslaget föreslås härom:

»Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar motsvarande i fråga om kassor med 10,000 medlemmar eller däröver minst genomsnittliga beloppet av de tre sistförflutna årens inkomster i form av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag, i fråga om kassor med 500

medlemmar eller därunder *minst fyra gånger ett på samma sätt beräknat belopp.*»

Det är inte små anspråk som ställas på kassorna. Socialministern tror emellertid att de »stora yrkeskategorier vilka redan har en ordnad arbetslöshetsförsäkring» inte har några svårigheter med fondbildning och att de tämligen snart skall övergå till att bli erkända arbetslöshetskassor. En mängd av fackförbundens kassor och eventuella fonder har dock under krisåren blivit hårt ansträngda och extra uttaxeringar har ofta måst tillgripas för att kunna utbetala de stadgeenliga understöden.

Vad för övrigt beträffar fackförbundens arbetslöshetskassors ställning till en övergång till »erkända arbetslöshetskassor», har t. o. m. landsorganisationens ledning i sitt utlåtande framhållit att fackförbundsstyrelserna i sin kritik påpeka att de hårda bestämmelserna, om antalet betalda avgifter av den försäkrade, kommer att leda till att många arbetslösa, som med nuvarande bestämmelser är berättigade till understöd ur fackförbundens arbetslöshetskassor, inte kommer att få något understöd om fackförbundskassorna blir »erkända arbetslöshetskassor». Visserligen har socialministern förklarat att han gjort en »uppmjukning» angående bestämmelserna om avgiftsbetalning för att få understöd. Denna »uppmjukning» innebär att som villkor för att få understöd första gången skall erläggas 52 veckoavgifter under de senaste tre åren i stället för de två senaste åren som föreslogs i »sakkunnigas» förslag. För att andra gången få understöd skall erläggas avgifter i 26 veckor under 1½ år, mot 1 år i tidigare förslaget. Denna »uppmjukning» tar inte bort det reaktionära innehållet i denna bestämmelse, som kommer att avskära massor av försäkrade från rätt till understöd. Det finns också karenbestämmelser, som ger möjlighet att avstänga försäkrade från understöd. Det föreskrives i § 22 att *»erkänd arbetslöshetskassa må i sina stadgar föreskriva viss längre karenstid, därvid tiden dock ej må bestämmas längre än till tre månader».*

Denna bestämmelse synes ha kommit till för att möjliggöra att på tillsynsmyndigheternas kommando avstänga alla säsongarbetare från understöd under deras arbetslöshetsperioder.

Den tillsynsmyndighet som den kapitalistiska staten skall tillsätta får diktatorisk myndighet. I § 34 föreskrives bland annat:

»Finner tillsynsmyndigheten, att avvikelse från denna förordning förekommer eller att eljest anledning till anmärkning mot erkänd arbetslöshetskassas verksamhet föreligger, äger tillsynsmyndigheten meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller den förändring av kassans verksamhet som provas erforderlig.»

Det lär inte bli svårt för tillsynsmyndigheten, att med stöd av de kautschukbestämmelser, lagförslaget om erkända arbetslöshetskassor innehåller, att begränsa understödsverksamheten.

Den i regeringspropositionen föreslagna bestämmelsen att försäkrad

arbetslös som erhåller daghjälp varje dag måste »pröva sin arbetsvillighet» genom att inställa sig på arbetsförmedlingen är ju en ren trakasseringsbestämmelse. De nuvarande fackliga arbetslöshetskassorna har fastställt stämplingsdagar högst en gång per vecka. Propositionens bestämmelse tvingar de arbetslösa att varje dag, kanske i timtal, stå i kö för att erhålla ett understöd som de själva i huvudsak inbetalat.

En annan reaktionär bestämmelse är den som i § 15 föreskriver att en arbetsplats, där det råder arbetskonflikt, anses som »lämpligt arbete» om det är en konflikt, som strider mot kollektivavtalet och lagen om kollektivavtal eller *av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den beskaffenhet att skäligen anledning till arbetsvägran icke förelegat*.

Detta är strejkbrytardirektiv och betyder, att den kapitalistiska statens tillsynsmyndighet får frihet att bestämma om strejkbryteriarbete på en arbetsplats är »lämpligt arbete» eller inte.

Vi har härmed pekat på några av arbetslöshetsförsäkringens mest reaktionära bestämmelser, vilka gör regeringens förslag oantagbart för arbetarklassen. Denna har krävt en arbetslöshetsförsäkring, som betalas av arbetsköparna och staten, som måste vara obligatorisk, omfatta alla lönearbetare, omfatta de nu arbetslösa, samt småbönder vilka äro beroende av lönearbete. Försäringen måste utbetala understöd under hela arbetslöshetstiden samt stå under de försäkrades egen kontroll.

Undertecknade föreslår,

att riksdagen beslutar antaga följande förslag till lag om arbetslöshetsförsäkring:

Förslag till lag om arbetslöshetsförsäkring.

Försäkringens omfattning.

§ 1.

Alla lönearbetare (arbetare och anställda), män och kvinnor oavsett ålder, inom industri och hantverk, handels- och trafikverksamhet, jordbruks- och skogsdrift samt i husligt arbete, vilka är arbetslösa, då denna lag träder i kraft, och som sedan blir arbetslösa skall enligt denna lag erhålla ersättning vid arbetslöshet.

Berättigade till ersättning är ävenledes mindre jordbrukare, som för sin utkomst jämväl är beroende av lönearbete, all ungdom såväl i stad som på land, som efter slutad skolgång, vare sig det gäller folkskole- eller högre utbildning, för sin utkomst är beroende av, men icke kan erhålla lönearbete, samt alla övriga, som av ena eller andra anledningen för sin försörjning är hänvisade till lönearbete.

Försäringen skall även omfatta utländska undersåtar, som är lönearbetare i Sverige.

Avgifter.

§ 2.

75 procent av försäkringskostnaderna betalas av företag, verk, inrättningar och personer som sysselsätter lönearbetare och fördelas på varje utgiftsskyldig med hänsyn till antalet arbetare.

Mindre hantverkare, småbönder och dylika, vars årsinkomst ej överstiger 5,000 kronor som tillfälligt och högst 3 månader per år anställer arbetskraft är befriade från försäkringskostnad.

25 procent av kostnaderna betalas av staten.

Avgifterna får icke ge anledning till särskild beskattning av den försäkrade, ej heller direkt eller indirekt uttagas av de försäkrades lön.

Förvaltningen.

§ 3.

Bestämmanderätten över förvaltningen av arbetslöshetsförsäkringskassorna anförtros uteslutande åt de försäkrade själva genom organiserandet av kassor lokalt (varje kommun) distriktsvis (varje län) och för hela landet.

§ 4.

De lokala kassorna skall förvaltas av kommittéer, som väljes på gemensamma möten med de försäkrade.

Distriktskassorna förvaltas av en kommitté, som väljes av valda representanter från de lokala kassorna.

Riksförvaltningen väljes vid en rikskongress med ombud valda av de försäkrade.

Samtliga val sker för ett år i sänder. Lokala och distriktskommittéer samt riksförvaltningen eller enskilda ledamöter av dessa organ kan dock, om respektive väljande instanser så beslutar, entledigas från sina uppdrag innan mandattidens utgång.

§ 5.

Rikskassans förvaltning beslutar över försäkringsbudgeten, om storleken av bidragen från arbetsköparna och staten enligt i § 2 fastställda procentuella fördelning, fastställer bestämmelser för förvaltningen och skall regelbundet för de försäkrade avge berättelser över sin verksamhet och förvaltning.

§ 6.

Såväl lokalt, distriktsvis, som för hela riket, väljer de försäkrade kontrollkommissioner, som granskar och övervakar förvaltningen.

Ersättning.

§ 7.

Rätt till ersättning tillkommer varje försäkrad, som ej kan erhålla lämplig anställning, trots försök att erhålla dylik.

Erbjudet arbete anses lämpligt endast under förutsättning att det motsvarar den försäkrades krafter och färdigheter, avlönas enligt de på orten gällande avtalslönerna, samt att det ej på arbetsplatsen råder konflikt.

De som blivit arbetslösa på grund av konflikt i vilken de icke själva direkt är indragna är berättigade till understöd från försäkringen.

§ 8.

Försäkrad som på grund av driftsinskränkning arbetar mindre antal dagar än vid full drift — korttidsarbete — erhåller ersättning de söken- dagar han är arbetslös.

Mindre jordbrukare, som för sin utkomst är beroende av lönearbete, erhåller ersättning då han är arbetslös, motsvarande den tid han i vanliga fall brukar sysselsätta sig med lönearbete.

§ 9.

Med hänsyn till levnadskostnaderna indelas de arbetslösa i tre klasser på så sätt, att i klass I innefattas dyrort C. i den officiella dyrortsgruppe- ringen, i klass II dyrorterna F., E., D. och i klass III dyrorterna C., B., A.

§ 10.

Ersättning vid arbetslöshet utbetalas till den försäkrade från arbetslös- hetens första dag tills arbete på nytt erhålles.

Ersättningen till de försäkrade utgår per dag enligt nedanstående grun- der:

	Klass I Kronor	Klass II Kronor	Klass III Kronor
Ensamstående försäkrad.....	4.50	3.75	3.—
Tillägg för hustru (därest hon ej är sysselsatt i förvärvsarbete).....	1.50	1.25	1.—
Tillägg för första på grund av försörjningsplikt underhållet barn.....	1.20	1.—	0.80
Tillägg för varje barn därutöver	0.70	0.60	0.50

Anm. Som hustru anses även kvinna med vilken manlig person sammanbor, utan att vara lagligen vigd.

Särskilda bestämmelser.

§ 11.

Lokal arbetslöshetskassa kan åt arbetslös utanordna reshjälp vid sökandet av arbete.

Åt arbetslös försäkrad, som erhållit arbete på annan ort, utanordnas anslag som täcker rese- och flyttningskostnaderna.

§ 12.

Ersättning från arbetslöshetsförsäkringskassorna kan inte tagas i mät för obetalda skatter och andra skulder.

Straffbestämmelser.

§ 13.

Underlåter arbetsgivare att fullgöra vad honom åligger enligt denna lag beträffande försäkringsavgifternas erläggande eller gör han avdrag på den försäkrades lön för försäkringsavgiften eller på annat sätt lägger avgiftsbördan på den försäkrade straffas han med böter från ettusen till tiotusen kronor och i försvårande fall med fängelsestraff.

Stockholm i april 1933.

Hilding Hagberg.

J. H. Brädefors.